

НЕМЕНИКУЋЕ црква Светих апостола Петра и Павла из 1868. године. На истоме месту била је стара црква зидана каменом, а пре ње брвнара. Када је 1690. године патријарх Арсеније Чарнојевић са српским народом требало да пређе у крајеве северно од Саве и Дунава, повлачећи се испред Турака — овде, у Неменикућама, био му је последњи конач; ту је у цркви служио и последњу службу у старој постојбини. Године 1780. у Неменикућама је рођен Милован Видаковић — први романописац у новој српској књижевности.

СИН БОЖИЈИ ЈЕ ДОШАО
И ДАО НАМ РАЗУМ

Да познајемо Истинитога

(1. Јн. 5 : 20)

Као што су нам природна чула дата као средства да схватамо и сазнајемо спољни свет, тако Христос — својим откривењем — непосредно ствара у нама ново чуло, којим ми на унутрашњи начин схватамо натприродни свет, Бога и Божије царство. То од Христа створено чуло је облагодарењени разум, умност и вера; то нас сједињује са Христом и Богом. Право познавање Бога доводи човека до животне заједнице са Богом (Јн. 17 : 3).

У разуму, који имамо као Христов дар, апостол Јован види остварење обетења које је Бог још Израилу дао: *»Даћу своје законе у њихов ум и написаћу их на њиховим срцима, и бићу им Бог и они ће бити мој народ«* (Јевр. 8:10; 10:16). Напредак о Божијем Новом савезу са људима састоји се у томе што сада његов закон улази у човека и у њему обитава, постаје било, пулс унутрашњег живота. Старозаветни закон је дат на један спољашњи начин, док је Нови савез замишљен на духовни начин, као онај који даје људима не само прописе и услове већ и снагу за његово схватање и извршење. Карактеристике Новог савеза су: одуховљеност, примање благодати, посебна облагодарењена умност, сједињење са Богом и прослављање Бога.

Само овакав Божији дар омогућава и доводи до правог познавања Бога.

Апостол Павле указује на хришћанску умност: *»Ми имамо ум Христов«* (1. Кор. 2:16), упозоравајући свакога хришћанина да је са своје стране дужан да допринесе обнављању свога ума: *»Преображавајте се обнављањем свога ума, да бисте могли да разберете шта је Божија воља, шта је добро, угодно и савршено«* (Рим. 12:2). Обнављање ума доводи до обнављања целог човека. Ефесцима саветује: *„Да се обнављате духом свога ума“* (Еф. 4:23) Захваљујући Христовој помоћи наш ум није више обузет ништавним и фиктивним

представама, наша духовна садржина је другачија и ми смо у стању да се обратимо у човека који ће живети анђеоским животом. То обнављање врши се Светим Духом који присуствује у нама. Ми имамо Божијег Духа у себи и он одређује наше мисли и циљеве нашег живота. Свети Дух делује на наш ум и на нашу вољу. Тако да смо у стању да одбацимо старог (негдашњег) човека и да се обучемо у новог. (Еф. 4:24). То постижемо покајањем, крштењем и животом у светим врлинама.

Да је право богопознање Божији дар, апостол Павле пише у Другој посланици Коринћана: *»Бог који је рекао да светлост засветли из таме, он је засветлио у нашим срцима — да ми будемо просвећени познањем славе Божије, у лицу Исуса Христа«* (Кол. 2:3). То значи да у свакој датој ситуацији треба тражити и питати шта је Божија воља, па према томе и поступати. Божија воља је за нас тајна али истовремено и најузвишенији предмет нашега сазнања, највећа сврха сваког испитивања. Ми је можемо сазнати и схватити само посредством Исуса Христа, зато што у њему и кроз њега делује божанска мудрост. У Христу је све хришћанско знање; у познању Христа као Спаситеља света лежи пуноћа хришћанскога знања. Ко познаје Христа има стварно знање и таквом није више ништа потребно. Посредством Исуса Христа ми схватамо Божију вољу, јер од њега примамо све што нас води таквој мудрости; постајемо мудри тек онда када упознамо Христа.

У Христу је скривена Божија мудрост, али не зато да би нам остала непозната, већ да бисмо је ми у њему нашли. Кад Апостол каже да је у Христу скривено све благо мудрости, то не значи да човек до ње не може да дође. Он жели само да нагласи да се до ње може доћи, али да се она не може сазнати само људским способностима. За постизавање узвишеног хришћанског знања потребна је Божија помоћ. *»Хвалим те Оче, Господе неба и земље, што си сакрио ово од учених и паметних, а открио безазленима. Да, Оче, јер тако би угодно пред тобом. Све ми је предао мој Отац, и нико не познаје Сина до Оца, нити ко познаје Оца до Сина, и коме хоће да открије«*, говори сам Спаситељ. (Мт. 11:25—27). У Христу станује Божије савршенство и од њега можемо да примимо све што нам је потребно. Ко чује Христов позив и приђе му, тај сазнаје Божију вољу и долази до мудрости, која га учи како треба да поступи у сваком тренутку свога живота, и како да испуни све своје дужности, обавезе и задатке.

Пишући Ефесцима Павле се моли: *»да Бог Господа нашега Исуса Христа, Отац славе, даде вама духа мудрости и откривења — да га познате«* (Еф. 1:17). Да бисмо сазнали шта нам је све од Бога даровано, потребна је посебна мудрост (уп. 1. Кор. 2:13—6), при чему се не мисли на неко чисто теоријско сазнавање, него на разумевање и сигурност коју Бог у нама ствара посвећујући нас. Права мудрост се састоји у правилном разумевању божанских истина и ко њу има пре ће се понизити него уобразити! Јер знање без благодати надима, а мудрост у благодати назива дава.

Наше просвећење није дело нашег личног оштроумља, него дело Светога Духа, који нам се показује као Дух мудрости и откривења. Том мудрошћу ми схватамо Божији промисао и она нас оспособљава да служимо Богу. Наше лично сазнање и искуство увек остаје нешто спољашње, и оно што смо сазнали не постаје наша својина докле год је само у интелекту. Тек када објект сазнања дође до срца, постаје наша својина и тада сазнајемо истину. Стога и наше познање Бога није ствар наших телесних очију, већ нашег духовног вида. Као што је, наиме, нашем чулу вида потребна светлост да бисмо могли гледати, тако је и нашим духовним очима потребно да их обасја Божија светлост. Без просвећења духовног вида Бог се не може упознати.

Оно, што човек са своје стране треба да допринесе да би дошао до правог богопознавања, то је молитва. Без молитве Бог се не може упознати! Апостол Павле пише Колошанима: *»Не престајемо да се молимо Богу за вас, и молимо да се ви испуните познањем његове воље у свакој духовној мудрости и разумевању... растући у богопознавању«* (Кол. 1:9—10). Сваки хришћанин је дужан да сталном молитвом за себе и друге тражи мудрост, да би тако дошли *»до јединства у вери и познања твоје неприступне славе«* (Молитва у свако доба). Пошто у хришћанском религиозно-моралном животу и усавршавању знање претходи делу и условљава га, Апостол се моли да Колошани достигну највеће савршенство у области хришћанског знања, нарочито у познавању Божије воље. То познавање није никад завршено, јер живот доноси сталне нове проблеме. Исто тако Апостол се брине за хришћане у Лаодикији: *»да дођу до свег богатства пуног разумевања, до познања тајне Божије, Христа«* (Кол. 2:2). Главни предмет хришћанског знања је Божија тајна, која

се огледа у слању Христа многобожачком свету, и уопште у Божијем промислу за спасавање човечанства посредством његовог јединородног Сина.

Зато што нам је Син Божији дао разум да познајемо Истинитога, »ми и јесмо у Истинитоме, у Сину његовом Исусу Христу. Он је истинити Бог и вечни живот« (1. Јн 5:20). Тако је и Христос говорио: »Ово је вечни живот — да познају тебе, јединога правога Бога и Исуса Христа кога си послао« (Јн 17:3). Ово право познавање Бога обухвата и правилан став према њему, који одговара томе познавању. То је живо познавање Бога које се испољава вером, љубављу и послушношћу. Оно није само извор вечног живота него и сам тај живот. Предмет тога познавања је један прави и истинити Бог и Исус Христос, кога је Бог послао. Познавање Бога било би непотпуно без познавања његовога Сина, Исуса Христа (Јн. 14:7).

Да је познавање Бога битни основ спасења, то је било још у Старом савезу речено (Ос. 4:6; Ав. 2:14; Мудре изреке 11:9; Пропов. 7:12; Мудр. Сол. 15:3). И у Кумранским списима познавање Бога, нарочито познавање есхатолошких тајни, тесно је спојено са спасењем и вечним животом.

На исти ниво са познавањем Оца као једног правога Бога ставља се познавање Исуса Христа, кога је Отац послао. Познавање Оца и Сина као извора вечног живота вреди колико и вера (Јн. 6:69; 20:31; 1. Јн 2:5). То значи да знање, гноса, овде има библијско, старозаветно значење, сада омогућено једним новим искуством, новим божанским откривењем. Знање бива вером. Верска гноса се оснива на ономе што је Бог учинио у историји; само то треба правилно схватити и протумачити.

Др Емилијан Чарнић

Христос — градитељ мира

Рођење Христа Спаситеља поздравили су анђели песмом: „Слава Богу на висини и на земљи мир, међу људима добра воља“ (Лука 2:14).

Христос у својој беседи на гори каже: „Благо онима који мир граде, јер ће се синови Божји назвати“ (Матеј 5:9).

Свети апостол Павле у Другој посланици Коринћанима каже: „Мир имајте, и Бог љубави и мира биће с вама“ (13:11).

Христос је дошао у свет због људских грехова. Он је дошао да нам кроз примере свог личног живота покаже како треба да живимо, да бисмо се могли назвати синовима Божјим и наследити царство, припремљено за нас од нашег Творца пре него што је свет постао. Он је био и Бог и човек. Као човек Он је живео беспрекорним животом и никада ни један једини грех није учинио. Он је волео и Бога и човека свим срцем својим и свом душом својом, и ту своју неизмерну љубав потврђивао на сваком кораку, како речима, тако и делима. Иза сваке Његове речи коју је изговорио Он је стајао целим бићем својим.

У вези са Његовом мисијом у овоме свету Христа су звали разним именима, од којих су најпознатија: Син Божји, Спаситељ, Искупитељ, Учитељ, Миротворац и Градитељ мира. Намера овог чланка је да покаже каква је Христос био као миротворац и каква је мир проповедао у овом свету.

Према Светом писму новог завета Христос је знао само за један рат — рат у души човековој, проузрокован грехом. Он је знао и проповедао само један мир — мир у души човековој, инспирисан љубављу према Богу и својем ближњем.

Данас се ташко да наћи реч, која се тако често употребљава и злоупотребљава као реч мир. Ми сви тврдимо за себе да смо поборници мира и противници свих ратова, али нам и крај свега тога никако не полази за руком да у овом свету успоставимо трајан мир. Зашто? Одговор је прост: сваки од нас има своје сопствено мишљење шта је мир, и свој план како се до тога мира може доћи.

Разни људи боре се за мир на разне начине. Једни се моле Богу за мир;

други покушавају да с пушком у руци, кроз рат и победу над својим непријатељима, обезбеде себи жељени мир. Једни верују да се светски мир може постићи мирним путем, кроз преговоре; други верују да су победе на бојном пољу сигурнији пут да се до мира дође. Једни дискутују о миру тихо и достојанствено; други говоре о миру намргођени и са стиснутим песницама. Кад год се ми људи састанемо и говоримо о миру, ми се скоро никад не сложимо. Зашто? Зато што сваки од нас очекује да се уговор о миру испише према његовом рецепту.

Христос је често говорио о миру. Он је имао свој сопствени концепт шта је мир. Он је рекао својим ученицима: „Мир вам остављам, мир свој дајем вам, не дајем га као што свет даје; да се не плаши срце ваше и да се не боји“ (Јован 14:27). Христос није проповедао светски мир, већ душевни мир. Зашто душевни мир? Зато што се без душевног мира никад не може остварити светски мир. Све што се дешава у овом свету има свој почетак у души човека. Све потиче из човечје душе — и добро и зло. Никада се ништа не догоди у спољном свету а да се прво не припреми и не испланира у души човека. Велики светски ратови нису ништа друго већ последице једног огромног броја малих и ситних ратова, који се без престанка воде у души грешног човека. У свету постоје милиони људи који су у рату са самим собом, и сваки велики рат је комбинација тих малих и ситних ратова, који тињају у душама људи и једнога дана као вулкан експлодирају и претворе се у један свеопшти оружани обрачун у коме се људска крв потоцима лије.

Главни узрок свих ових малих и ситних ратова у човековој души јесте грех. У Светом писму грех је приказан као највећи непријатељ човека, његовог мира и среће. Грех трује човеково срце и разум и уништава унутрашњи мир и хармонију у његовој души. Без те хармоније ни један се човек не може назвати сретним. Грех је терет на души човека, који проузрокује све могуће физичке и менталне поремећаје. Колико је грех штетан по људско здравље и срећу види се из тога што је Спаситељ у неколико махова излечио болесног човека на тај начин што му је рекао: „Твоји грехови су опроштени“ (Матеј 9:2). Он га је ослободио грехова а истовремено и болести.

Никада се у овом свету није могло наћи толико несретног, незадовољног, нервозног, разочараног и неспокојног света као данас. Ми данас свакодневно посматрамо читаво море људи и жена,

који иду од места до места, од посла до посла, од школе до школе, од цркве до цркве, од једне земље до друге, и нигде да се скрасе. Они непрестано траже боља места, бољи народ, боље послове, боље зараде, боље школе, боље цркве и релиције. Они траже „обећану земљу“ у којој тече мед и млеко и у којој би се могли настанити и живети сретно и задовољно до краја свог века. Овај народ је вечито незадовољан. За све своје неуспехе у животу они скоро увек некога другог криве а никада себе! Овај народ није свестан да су они у рату са самим собом и докле год се тај рат у њима води они никада неће наћи свој мир и срећу.

Наш данашњи живот у овом модерном свету је брз и компликован и сви су изгледи да ће живот наше деце бити још бржи и компликованији. Да човек нађе довољно снаге да живи оваквим животом, који му је наметнула данашња цивилизација, он мора наћи неког јачег и мудријег од себе, на кога ће се ослонити да му покаже пут којим ће ићи, и начин на који ће наћи свој мир и срећу. Тај његов моћни савезник и путовођа је Бог. Без Бога човек је изгубљен. Он је као залутали путник, који путује и лута кроз непознате крајеве и никад не стиже до свога циља. Његова је несрећа у томе што он пут не зна, а његова људска сујета не дозвољава му да се обрати за помоћ Ономе који зна.

Према Христовом учењу љубав према Богу и ближњем свом јесте једини здрав темељ на коме се стварни мир може зидати. Сваки пут кад год се ми одричемо Бога и мрзимо свог ближњег ми објављујемо један нови рат. Да бисмо постигли трајан мир у свету сваки од нас мора прво наћи свој душевни мир. Ми морамо усвојити Бога као врховног господара читаве васељене и свега оног што у њој видимо и не видимо. Морамо искоренити мржњу из наших срца и заменити је хришћанском љубављу. Тек тада, кад сваки од нас успостави мир у својој души и срцу, можемо се надати да ћемо бити у стању да успоставимо трајан мир у спољњем свету.

Божих је најрадоснији хришћански празник у години. То је празник који се у читавом хришћанском свету слави као празник мира, љубави и добре воље. Прослављајући овај радосни празник у својим црквама и домовима помолимо се Свевишњем да ова атмосфера мира, љубави и добре воље, са којом прослављамо овај велики хришћански празник, продужи да живи у нашим срцима и послужи као темељ будућег мира, за којим људски род вековима чезне.

Прота Радиша Пурић

**БОЖИЋ —
АЛИ МАЛО ДРУГАЧИЈЕ,
ИЛИ:**

Прича причу прича

На Бадње-вече године 2097, житељ стамбене колоније 13423 (б-а II, L, грађанин Ј. П. — X 10-41563-88, муку је мучио са својим компјутером, претерано и недопустиво застарелим моделом из 2090. год. Никако му није полазило за руком да програмира бадњак, па да га теледириговано пошаље својим унуцима Р. и С.

— Ужасно, ужасно — хуктао је грађанин Ј. П. — Шта сад да радим? Па да, кад ја хоћу да им сваке године програмирам нови бадњак, уместо да чувам и обнављам старе програме. Како сада да их обрадујем? Они ће, ево, за једанаест и по минута сести пред монитор и чекати да им њихов деда »унесе бадњак«, а бадњака још нема ни на моме монитору.

Е, кад се сетим како се мој деда држао лепих обичаја, па ми је сваке године за Бадње-вече компјутерски слао увек исти бадњак. Како ли је само лепо горео тај бадњак! И пуцкетање се чуло. Све то на екрану наравно. А причао ми је мој деда, да је у време када је он био мали, тамо негде крајем XX века, у њих био обичај да им деда увек смисли какву нову причу за Бадње-вече. Истина, већ и тада се, причао ми је деда, ретко и тек тек понегде палио бадњак, али су га бар у вази држали. Опипати се тај бадњак могао! Једне године, деда ми је послао само бадњак на екрану, а околу је било још и нешто сувих шљива и смокава, а и четири ораха, овичених са седам врло лепо стилизованих власти сламе. Чудио сам се зашто на екрану нема никаквог текста и баш ме тада, у том чуђењу, изненади отац ушавши у мој компјутерикум (тако смо онда звали дечију собу), држећи у руци звучну касету.

— Ово ти је друга половина поклона од деде. На монитор гледај, а дедин глас слушај, рече ми тада отац. Тога се тако добро сећам. Боже, мој Боже, како ли је мој деда упорно хтео да како-тако одржи живи контакт са мношћом — па да ми својим гласом на траци исприча божићну причу, уместо

да једноставно поред слике убаца у компјутер и један звучни код и свршена ствар.

Па да, ево решења! Урадићу то исто и ја сада!

— Нећеш, нећеш — пакосно му је одговорио неки унутрашњи глас (некомпјутеризовани). — Магнетофон ти је већ три месеца и четири дана ван употребе, јер твој модел из 2088. године не одговара пријемнику из 2094. који имају твоји унуди.

— Можда је и боље што не могу, помисли Ј. П. Уплашила би се деца од дединог гласа. Када ли су ме оно последњи пут чули? На крштењу. Наравно, на крштењу је то било. Био сам прехлађен па сам само екрански био присутан, али сам им ипак довољно гласно честистао.

— Не трабуњај, опет ће онај исти глас од мало пре, — деца те јесу чула, али су била толико мала да се тога свакако не сећају!

— И то што кажеш, мирно ће грађанин Ј. П. После смо се виђали с времена на време, тако — на екрану, али мој син, њихов отац, да да — мој син је говорио да са децом треба комуницирати само преко теле-текста! Он је увек био први од свих родитеља који је одмах из прве одушевљено, а непромишљено прихватио све нове школске реформе. Чекај, сада се то више не зове школа. Како ли оно беше, СГХРУБ — тако сада зову оно што се у моје време лепо звало ВОС. То је била скраћеница, а не ово њихово. А мог деде тата је у школу ишао. И то су били неки центри, али су то бар деца међусобно звала — школа.

Само да пронађем ону траку, па ћу ја њима лепо да истипкам ону дедину причу. И после равно четири минута и двадесет и седам секунди упорног тражења по регистру старог несинхронизованог система, грађанин Ј. П. је пронашао звучни запис свога деде, једну од реликвија породице II.

Ставио је слушалице на уши, укључио свој стари касетофон и дрхтавом руком кренуо у потрагу за словима по тастатури компјутера. Преносни апарат — тон-слика му је такође био ван употребе. На екрану се дрхтање руке није видело и почеше да се нижу редови зелених, плавих и љубичастих тачкица.

— Дугмићи дедини, остарио је ваш претходник другог силазног колена (по мушкој био-енергетској линији), остарио и немаран постао. Не сналазим се више међу овим апаратима, па вам ове Бадње-вечери, уместо бадњака шаљем причу, причу коју сам ја чуо, чуо децо моја, од свога деде. Држао је мој деда магнетофон на крилу и цупкао, а мени у микрофон ову причу испричао:

— Јануар месец 1988. године. Божић. Радован, чиновник у другом одељењу предузећа под стечајем, невољним корацима гази тог јутра бели прах протекле снежне ноћи, остављајући иза себе отиске својих ципела број 44. Никог није примећивао око себе и да је могао корачао би тако читавог дана, без циља, без трага, без себе чак. Ноге су саме корачале и водиле га добро знаним путем, којим неће још дуго ићи, јер шта ће после стечаја бити то за сада нико не зна. Обећали су му само месец дана на бироу за незапослене, а онда кратко стручно преусмеравање и ново радно место. Биће како буде. Ноге нису размишљале. Оне су само корачале, а у глави, не није то баш у глави, већ ту негде између главе и срца, тако негде на средини, е баш ту, ту је Радован водио један разговор. Разговор са једним, те ноћи рођеним, дететом. — Срећан Ти рођендан мали Христe! Нису Ти дали да се на миру, као и друга деца, родиш, а да знаш да ни мени данас не дају да славим Твој рођендан. Истина, није да не дају, али... Но, ускоро ћу славити све могуће и немогуће, али ћу ускоро бити и без посла.

Ти, Христe, на свој рођендан ниси ишао у цркву. Не чиним данас то ни ја. А хтео бих, тако бих хтео. Не љути се мали Христe — велика утехо моја, за мене је данас ова дугачка, бело-суморна улица најлепши храм. Трудићу се да што спорије корачам. Зато сам и кренуо раније. На јутрење нисам могао, мали Марко ми је болестан. Чувао сам га док се Јелена није вратила са ноћног дежурства из амбуланте, па сам ипак успео мало раније да кренем. Гледам тако јутрос малога Марка, па све мислим: — Боже благи, зашто баш данас, зашто на Божић? А мој Маркић само нешто бунца. Синоћ сам, да Јелена не види, ставио мало сламе испод креветског чаршава на Марковом кревету. А јутрос, пре него што се Јелена вратила, дуго сам му миловало ужарене обрашчиће и тепао му: — Христос се роди, сине. Бог нам се данас родио. Мали Бога воли и чува сву децу. Нисам то смео пред Јеленом, јер би ми, онако по њеном, саркастично рекла: — Не лупај! Ко помаже и коме то помаже када ти је син у оваквој температури? Ето ти сада твој Бог и Божић. И то сам прогутао. Гутам ја, Христe мој, и код куће и на послу. Али, рођендан Ти је данас. Јесте, али не могу да се радујем као некада. Убише ми сву радост, Христe мој мали. Сачувај ми бар Марка. Знаш, Твој је, али ако си га мени дао на чување, остави га да одрасте. Васпитаћу га другачије. Видећеш и Јелена

ће попустити. Ти се љутиш, је ли да се не љутиш, што већ седам година у цркву нисам крочио? Виђамо се ми на другим местима. Знаш, није то исто, али другачије се не може.

Снег је поново наставио да пада. Радован није понео шубару, па су му црне коврце убрзо биле беле. Погледао се у једном излогу и сам се себи подсмехнуо: — Од куће до посла и већ си сед. Е, Радоване, без радости. И тада, у трену стаде, подиже од снега седу главу ка угашеној реклами на углу. — Христe, ма је ли могуће? Марко? мој, наш, не... Твој, Твој Марко? Брзо се окренуо и још брже кренуо назад према кући. Лифт већ четири месеца не ради и био је сав задихан када је дотрчао до свога стана на шестом спрату. Махнито је откључао улазна врата и онако у капуту и са снегом на коси улетео у дневну собу, где је био Марков кревет. Нашавши се на средини собе он одједном застаде, па не знајући шта да уради, или да каже, поче да скида снег са својих коврца. Нешто снега паде на тепих, јер је остало већ била вода док Радован није устрчао на шести спрат. — Марко, Марко сине, шта то радиш? — Бога, Бога, мали Бога, мали Малко, мали Бога, боли Малко, био Бога — живахно је гугукао Марко. — Ко је био сине? Па ти седиш? Марко... А Марко је седео и вртео међу прстићима оних неколико влати сламе од синоћ.

— Христос се роди сине! — лоди, лоди! — запљеска ручицама Марко.

— Христe, Христe мали, па Ти то, Ти мени, уместо... Ти мени поклон на свој рођендан, уместо ја Теби? Христe!

Грађанин Ј. П. је дрхтао, а две сузе падоше на тастатуру компјутера, баш на слова Х и М, Христос и Марко.

— Ево, дечице моја, дугмићи дедине. Ево, дедине приче за Божић. Христос се роди децо! Христос се роди, мили моји! Христос се роди програмчићи дедине! Изоловани зидови компјутеријума за престареле и непотребне особе гладно су упијали те речи у себе. А они? Они, дедине мали дугмићи и програмчићи, који су свога деду тако волели — преко екрана волели — они су лепо, једно поред другог седели испред својих монитора и чекали да им деда пошаље, тј. »унесе

бадњака«. А бадњака нема па нема. За причу никада неће сазнати и о малом Боги и малом Марку неће чути, јер је њихов деда, заборавко и сенилко онај ниједан, заборавио да укључи свој застарели компјутер из 2091. године. Те компјутере је још требало укључивати. Знате оно: Он и Оф. Дедини дугмићи имају самоукључујући енерго-синтетизовани компјутер, који се већ првим додиром прста са тастатуром сам укључује. Ништа од дедине добре намере. Али не мари! Као што деца никада неће сазнати за причу, неће ни деда сазнати да је заборавио да укључи компјутер. То тако траје већ годину дана, три недеље, четири дана и 58 минута. Екран се светли, тачкице се појављују, али компјутер »стоји у месту«. Деда компјутерски саобраћа са светом изван свога компјутеријума, а и не региструје да његове поруке више нико не прима. Њему већ одавно нико ништа не поручује, на то се навикао и саживео да он другима програмира и шаље.

Чак и зидови не дају одјека од себе.

Милош М. Весин

Прочитајте и размислите

— Ви одрасли слободно се можете мало потрудити не бисте ли били као деца, али никако не присиљавајте децу да и она пошто-пото буду као ви.

— Када дајете не говорите: »Даћу, али онемо који заслужује«. Стабла у вашем воћњаку не говоре тако. Она своје плодове дају да би и даље живела, јер задржати за себе — за њих је исто што и пропасти.

— Када душа боли, знајте да се то пробија опна око вашег разума.

— Како ћете открити тајну смрти, ако је не тражите тамо где је Живот?

— Љубав, која тражи нешто више од откривања своје сопствене тајне и која нуди нешто мање од жртве, није љубав — већ разапета мрежа у коју се хвата само оно бескорисно.

Иконе и ИКОНОПОШТОВАЊЕ

(III део)

ОД V ВЕКА
ДО ИКОНОБОРСТВА

Период од Миланског едикта (313. год.) до Јустијанове владавине (527—565) сматра се за прелазни период хришћанске културе уопште, па самим тим и уметности. Од IV до VI века врши се, тако рећи, постепено изједначавање разних праваца и утицаја у култури Римског Царства. Та струјања и утицаји добијају, пре свега, у главном граду империје своје нове облике, а јавља се и њихов заједнички именоватељ, који нам је данас познат под општим именом — византијска култура и уметност.

Почетком V века хришћански исток доживљава појачани замах иконопоштовања. Поред већ, раније наведених, религиозно-психолошких разлога, овом замаху доприноси и један нови вид (тип) хришћанског подвижништва (аскезе). Наиме, у петом веку се, нарочито у Сирији, јављају први столпници (стилители), тј. подвижници који су за место свога подвига изабрали врх каквог каменог стуба на коме су у посту и молитви проводили десет, двадесет, па и више година. Најпознатији столпник је свакако св. Симеон Столпник (+ 459), који се преко тридесет година подвизавао на столпу.

Хришћани су знали за испоснике-столпнике, па су масовно долазили да приме благослов и духовну утеху од столпо-подвижника. При повратку својим кућама верни су, као видљиву успомену, собом носили мале глинене статуе столпника, а све из чврсте и живе вере у молитвену моћ Божијих угодника.

У петом веку све више и више настаје да дођу до сгварног лика Господа Христа, Пресвете Богородице, апостола и мученика, што је свакако имало утицаја и на тзв. портретски карактер појединих икона из тога доба. Свакако да су иконе највише биле заступљене управо тамо где је ликовно изражавање имало своју традицију још из античких времена, дакле у Грчкој и западним деловима Мале Азије.

Писани извори VI и VII века нам сведоче и о сасвим јасним облицима иконопоштовања, као што су: паљење кандила или свећа испред икона, кађење тамјаном, целивање, као и обредно умивање икона мирисним уљима. Све је то и те како повезано са чудотворним дејством појединих икона. „Побожно кађење пред светим иконама засновано је на непосредној заповести Божјој Арону, да намести златни олтар кадиони пред ковчегом завета и да свако јутро кадом миомирисним кади ковчег завета и херувиме на њему, као и завесу пред ковчегом завета на којој су били извезени херувими’..

Помоћ и заштита који се *благодару* Божјом изливају преко св. икона на верне, не везују се само за поједине Хришћане, већ и за читаве заједнице (парохију, град). Као што је путник,

срећна пута ради, собом носио своју путну икону, тако је исто и војска, полазећи у бој, испред себе носила икону. Чудотворне иконе постају и заштитници појединих градова, као на пример: нерукотворени образ Христа — града Едесе, или пак икона Пресвете Богородице — Константиновог града. Иконопоштовање све више постаје саставни део свакодневног хришћанског живота.

Једно од важних сведочанстава о икони као образу и одсјају Господа Исуса Христа, даје нам трећа проповед о светим сликама св. Јована Дамаскина, где овај познати црквени учитељ и песник говори о св. Евпраксији која је своје дете поверила заштити Христове иконе.

Први помен о иконама у пределима северно од Алпа налазимо код Гре-

Средишни део иконе »Богомати са Богодететом, анђелима и светитељима« из 6. века.

Ово је једна од веома ретких сачуваних икона из времена пре иконоборства, па према томе и једна од најстаријих сачуваних икона уопште. Рађена је воском разних боја — техника енкаустике. Икона се чува у древној манастиру Свете Катарине на Синају, у Египту.

гора из Тура (540—594), који пише о постојању икона св. апостола у једној цркви града Клермона (данашња Француска). Исто тако и писма римског епископа, папе Гргура I, упућена монаху Секундинусу говоре о иконопоштовању, јер у њима епископ римски пише Секундинусу шта да ради са иконама које је добио на поклон.

Период владавине Јустинијана I је, као што рекосмо, од великог значаја за развој хришћанске уметности. Престоница постаје стециште свих тада постојећих културних утицаја. Од Јустинијановог времена могуће је пратити све већу стилску уједначеност и то како у архитектури, тако и у иконографији. Оно што нам данас пружа увид у иконографско стварање Јустинијанове епохе јесу пре свега мозаици и фреске, као и „екфрасис“ — тј. сачувани описи икона. По речима руског научника Кондакова, Јустинијанова епоха јесте први златни период византијске уметности. Није нимало чудно да се овај златни век у уметности тако рећи временски поклапа и са златним веком хришћанске патристике.

Икона се од свога настанка није стриктно везала за само један одређени облик. Један од облика који се нарочито развио у V и VI веку јесте — диптих. „Диптих је првобитно био таблица за писање и очувао је ту функцију у познатим конзуларним диптисима од слоноваче у VI веку, а задржао је своју практичну намену у Православној цркви: ђакон је из диптиха читао молитву заступништва. Када је, међутим, диптих престао да се употребљава за писање, рељефни украси су премештени са спољашњих на унутрашње стране, да би се заштитили урезани свети ликови. Један од најлепших примера је диптих од слоноваче из VI-ог века са Христом и Богородицом на престолу (данас у Берлину) очигледно рад неке цариградске радионице.

Сва сведочанства о иконопоштовању, мада долазе са разних географских простора, имају до 691/692. године само локални карактер. Поменуте 691/692. године је одржан такозвани Пето-шести, или Трулски сабор, на коме се први пут доноси и један канон од значаја за хришћанску уметност уопште. 82. канон Трулског сабора оправдава и подстиче иконописно изобраавање Господа Исуса Христа. Говорећи о значају овог канона Леонид Успенски каже да из овог канона „не настаје продор незнабожачких обичаја у Цркву, већ управо настаје њихово оцрковљење, тај канон не подстиче паганизовање хришћанске уметности, како се често тврди, већ оцрковљене паганске уметности“. 82. канон Трулског сабора гласи:

„Има поштовања достојних икона на којима се изобраава јагње, на које Претеча показује својим прстом. То јагње је символ Милости, тј. Господа нашег Исуса Христа. Иако са љубављу уважавамо постојање слика из црквене старине, као и њихова симболичка значења, ипак им претпостављамо Милост и Истину, тиме што их сматрамо за испуњење закона. Да би то испуњење закона у слици било доступно сваком оку, одређујемо да се на иконама Јагњета које узме на себе грехе света, уместо јагњета као таквог, изобраава Господ наш Исус Христос у људској појави, еда би се кроз његово добровољно понижење видела узвишеност Божанске Речи, а ми се, истовремено, подсећали Његовог живота у телу, страдања и спасоносне смрти која нам васкрсењем дарова спасење“.

Иконе из тог рановизантијског периода данас се налазе углавном у манастиру св. Катарине на Синају. На основу тих, као и икона истог периода, а које су данас у Кијеву и Риму, тешко је ипак створити једну непрекидну линију хришћанске иконографије до иконоборачког времена.

Налазећи се на прагу иконоборачког периода Црква још није имала једно систематско учење о светим иконама и иконопоштовању. Бурни период иконоборства, када је Црква и те како била угрожена — јер спор није настао изван, него у Цркви — тај период ће, дакле, изнедрити из себе и православно учење о иконама и иконопоштовању.

(Наставиће се)

Милош М. Весин

Српски Осмогласник

Осмогласник — октоих (οκτωήχος: οκτω-осам, ηχος-глас је збирка духовних текстова Православне цркве, за богослужење седмичних дана (вечерње и повечерје, јутрење и литургија). Ови дужи текстови се певају различитим напевима по принципу мелодијских одсека — формула.

Српски осмогласник је народна творевина чије корене налазимо у византијском појању. Према свом некадашњем узору донесено на наше подручје: „православно црквено појање у српског народа“ (како га је назвао К. Станковић) или „српско народно црквено појање“ (како га је назвао Ст. Мокрањец) развијало се самостлно, усмено, удљујући се од свог изворишта, постепено и временом добило своје самосталне особине, али са призвуком византијског октоиха.

Српски осмогласник је конструисан из различитих напева. Тако први глас има 2, други 3, трећи 2, четврти 3, пети 2, шести 3, седми 1 и осми 4 напева. Српски осмогласник је, дакле удешен на напевима који се зову гласови. Један или више напева чине глас. Глас је, дакле, збир напева. Напев гласа је група од неколико мелодијских одсека — формула, најмање три а највише шест. У неким гласовима мелодијских одсеци имају мала одступања, варирања и проширења.

Освећење темеља новог парохијског дома у Цветојевцу

Сваки од двадесет напева има, у главном, најмање три а највише шест мелодијских одсека. Они се по реду понављају, зависно од дужине текста, и једини завршни — финални на крају песме — стихире¹ који се не понавља. Ако при крају песме — стихире, у редоследу, дође ма који од мелодијских одсека, одмах и увек долази завршни само једанпут, који се у редоследу претходних не понавља. Кад се мелодијски одсеци повежу — кроје² редом један за другим, по неколико пута зависно од дужине текста — стихире, и на крају само једним завршним — финалним, онда чине напев једног гласа. Дакле, сваки напев гласа је састављен из мелодијских одсека у нашем осмогласнику најмање тре а највише шест.

Називи напева су по наслову песама — стихира: самогласни³, стиховњи⁴ тропарски⁵, сједални⁶, антифонски⁷, по 8. пемми — величит душе моја — катавасијски⁸, блаженски⁹, кондачки¹⁰ и егза-

¹ Стихира (σῆχος — линија, ред) је духовна песма, којој претходи стих из Св. Писма, па се по томе те песме зову стихире.

² Кројити — појати — је израз за ређање мелодијских одсека према интерпункцији и садржају текста. Кројење је у самој ствари импровизација — варирање у оквиру мелодија мелодијских одсека.

³ Самогласни напев је назив за стихире које се не певају по неком угледу, или калузу, него на сопствени самосталан начин — ἰδιόμελον.

⁴ Стихире стиховње или на стиховње, се припевају стиховима узетим из разних псалама.

⁵ Тропар је кратка песма: строфа од неколико редова. Назив долази од грчког τροπος (начин), што у музици значи тонски род.

⁶ Сједални (сједалан — καθίζω — седити) црквене песме за време којих се седи у храму.

⁷ Антифонско појање (антифон — ἀντιφωνέω — одвратити, одговорити) означава певање псалама и осталих црквених песама наизменично између два хора.

⁸ Катавасијом се зову ирмоси канона. Док су се читали тропари канона, седело се са обе стране солеје (узвишено степенасто место за појце), а кад су се ирмоси појали, онда су појци силазили (καίβατον) силазити) на сред храма и заједно отпојали. Ирмос (εἰρμός ред, низ) се зове први тропар у свакој песми канона, који служи као образац свим осталим песмама — оне морају имати исти број слогова и нагласака (наравно у оригиналу). Канон у богослужбеним књигама зове се састав од девет песама. Свака је опет састављена од низа песмица (тропара). Канон κανών значи правило. Назив долази отуда, што су песме у канону састављене по одређеном правилу. Блажени ρακάριςιοι) — се зову еванђелски стихови о блаженствима (Мат. 5 : 3—12) и оне песме што се с тим стиховима поје.

¹⁰ Кондак је кратка песма писана на свитку, који се омотава око штапића

постиларни — светилни¹¹. У данашњој појачкој пракси уобичајени су називи: самогласни, тропарски и антифонски напев. Ови називи нису погрешни, али нису прецизни. Јер, на пример код првог гласа, који има два напева: по самогласном се певају стихире на „Господи возвах“ и на „Хвалите“ (бр. 1 и 7), а све остале по другом напеву (бр. 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 и 10) па се зове: и стиховњи, и тропарски, и сједални, и антифонски, и катавасијски (величит душе моје), и славословни, и блаженски, и кондачки напев. Такође код трећег гласа, где све песме — стихире имају један напев, са лаганим темпом (бр. 1, 7 и 9) а бржим (бр. 2, 3, 4, 5, 6 и 8), док кондак (бр. 10) има други напев, па се по томе мора звати кондачки. Слично је за називе напева и код осталих гласова, што се да видети на табели осмогласника. У појачкој пракси постоји назив: подобан напев. Подобан грчки назив (πρόσοδος прикладан, сличан) означава сличност с другим песмама у томе што се служи њиховом метриком а не мелодијом. Пошто је превод у прози, то у црквенословенском нема такво значење¹². Посебни напев је и егзапостиларни — светилни. Има сличности са тропарским, сједалним и кондачким напевом другог гласа, али се завршни одсек потпуно разликује.

Напев у осмогласнику је мелодија са духовним текстом, састављен из неколико мелодијских одсека — формула. Мелодијски одсек (текст — мисао на почетку или у средини или на крају реченице) је кратка мелодија речитативно — мелизматичног карактера. Мелодијски одсеци — формуле издавају се различитим мелодијским кретањима, а нарочито по завршним деловима. Сваки мелодијски одсек има два елемента: почетни и завршни, који су различитог карактера (речитативни, мелизматични, већег или мањег мелодијског обима), а зависно од дужине текста има варирања, али увек исти (непромењени) завршни мелодијски ток до финалне ноте. Завршни део сваког одсека има тачан мелодијски акценат са одређеним

(κοινῶτικόν) па је по томе названа, а посвећена је празнику или светитељу.

¹¹ Егзапостилар εἰσαποστειλλω — послати) је песма која се поје на недељним службама (у осмогласнику их има једанаест), а на осталим празницима или свакодневно (сем недеље) пева се светилан (светило које показује пут у тами — ка просвећивању), садрже мољење за просвећивање одозго.

¹² Подобан напев — мелодијски — постоји у нашем празничном појању и то другог, четвртог, петог и шестог гласа (записали су га: Ј. Козобарић, Н. Барачки, Вр. Цвејић, и С. Ластавица). Празнично појање су стихире које се певају из дванаест Минеја. Посног и Цветног триода.

крају — означен интерпункцијом или мисаоном целином — завршава на истом бројем слогова (бројећи од краја) и на тону. Тон је понекад дуже вредности, има функцију упоришта, једне мале станке — предах, а у исто време означава ослонац и правац за следећи мелодијски одсек. Завршни — финални мелодијски одсек, који означава крај стихире, је ширег мелодијског карактера, мелизматичнији је и пева се успоравајући (ritartando). Има изузетака да се до главног акцента мелодијског одсека појаве проширења или скраћења код уводног дела, која се, условљена дужином текста (мисаоном целином), крећу слободно и имају сличне мелодијске елементе из осталих мелодијских одсека дотичног гласа или других гласова. Такође неуједначеност слогова код главних мелодијских акцента, условљеног је текстом стихира, последњом реченицом или речима са једним, два и више слогова (бројање од краја).

Мелодијски одсеци, које појац ређајући кроји, су индивидуална одлика интерпретације, зависне од његове музикалности молитвености, познавања и значаја богослужења, гласовне могућности и степена и начина његове обучености. Колико појаца, толико и начина-варирања појања, али су увек у оквирима мелодија мелодијских одсека. Сваки добар појац кроји стихиру, ређајући мелодије мелодијских одсека — формула према интерпункцији а и садржају текста, завршава по инстинкту на одређеним крајњим слоговима завршним финалним мелодијским одсеком. Пошто је текст преведен у прози, то омогућава појцу доста слободе, али га и ограничава, да своју музикалност и интерпретацију у специјалном расположењу испољи на најбољи могући начин. То се све изводи само, као што је наведено, у оквирима мелодијских кретања мелодијских одсека.

Због дужине или краткоће реченице, а и интерпретационо-музикално-молитвеног расположења, појављују се различите ритмичке промене које утичу да мелодије осмогласника немају одређену поделу на текстове. Подела на текстове је могућа, али не одговара карактеру и конструкцији мелодијских одсека чије су дужине зависне од текстова.¹³

Осмогласник се изводи гласно — усмерене јачине — да би текст био разумљив. Добар и музикалан појац, указујући на значајне делове текста и богослужења, прави и динамичке нијансе. Истичући поједине значајне делове текста и певљива мелодијска кретања мелодијских одсека, додаје и своје

¹³ Осмогласник је записан од више записивача, па се данас поји и из нота, а и кроји.

украсе-мелизме, али у оквирима мелодија мелодијских одсека. Естетско-музичка вредност извођења осмогласника зависи од гласовног квалитета појца, његовог музичко-духовног смисла и његовог правилног познавања и разумевања богослужења.

Ово је углавном сажета структура и суштина српског осмогласника и његове интерпретационе одлике. Огромно је поље разноврсности српског осмогласника и „сналажење у тим пространствима није лако ни једноставно. За такав посао потребан је сложен научни апарат”¹⁴.

Осмогласник српски је специфична и јединствена музичка творевина која не подлеже модерним музичким законима и тумачењима савремене музичке географије.

¹⁴ П. Коњовић, Књига о музици. Н. Сад, 1947.

МИТРОПОЛИТ ХЕЛСИНШКИ ЈОВАН ИЗАБРАН ЗА НОВОГ ПОГЛАВАРА ФИНСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

На предлог Његове Светости патријарха васељенског Димитрија I, Свети синод Васељенске патријаршије је, на својој редовној седници, одржаној 15. октобра 1987, једногласно изабрао митрополита хелсиншког Јована за новог архиепископа Карелије и целе Финске. Овај избор је уследио после избора у крилу саме аутономне Финске православне цркве (3. октобра 87.). До избора новог поглавара Финске православне цркве је дошло услед повлачења са дужности, из здравствених разлога, досадашњег Архиепископа карелијског и целе Финске Павла (рођ. 1913. у Сант Петербургу. Архиепископ Павле је у Српској цркви познат, између осталог, по својој књизи »Наша вера«, која је преведена и на српски језик и штампана у издању »Каленић-а«). Архиепископ Павле је био на челу Финске цркве од 1960.

Нови архиепископ (рођен 1923. у граду Туркуу, у Финској) студирао је теологију најпре у своме родном граду, а потом у САД и Грчкој — где је и докторирао из области канонског права. За епископа је изабран и хиротонисан 1969. године, а 1972. је постао митрополит хелсиншки. Као уважени канониста, Високопреосвећени Јован активно учествује, као представник своје Цркве, у теолошким дијалозима Православне цркве са осталим хришћанским вероисповестима, а и у припремним конференцијама за Свети и велики сабор Православне цркве. Нови архиепископ ужива велики углед и то како међу својим верницима, тако и међу хришћанима других вероисповести. (»Епискописис« 387/87)

Црква

СВЕТИХ АПОСТОЛА

ПЕТРА И ПАВЛА

у Неменикућама

Црква у Неменикућама постоји откад и само насеље, а била је подигнута на истоме месту где и данашња црква — која је стара 120 година. Пропојала је 12. децембра 1868. године.

Место на коме је била подигнута стара црква — озидана каменом и покривена каменим плочама (пре ње брвнара), а на коме је подигнута и данашња црква 1868. године, звало се »Селиште«, јер је ту под самом планином било насеље.

Милован Видаковић, први романописац у новој српској књижевности, који је рођен 1780. г. у Неменикућама, каже да је у време његовог детињства била црква изнад села посвећена „Успенију Божије Матере«, и да се на тај дан силни народ, из околних села, сабирао. Исто тако и на »Цветну недељу и Воскресеније, као и на Духове«. Још вели да је село носило крстоноше о Ђурђевдану, и да је први запис био на великој старој крушки».

Још, у својој аутобиографији, Видаковић вели да је у то време село имало два свештеника: старијег о. Јована, који је учио школе у Карловцима у Срему, и млађег о. Николаја, кога су Турци убили у јарузи.

О старини неменикућке цркве сведочи и један антиминс, који је осветио патријарх пећки Гаврило (1648—1654).

Последњу службу патријарх Арсеније Чарнојевић служио је, када је требало 1690. г. да пређе у крајеве северно од Саве и Дунава, у Неменикућама и овде му је био последњи конак у старој постојбини.

Свештеници који су службовали у старој цркви:

јереј Илија Поповић; Живко Михаиловић; Данило Поповић; Трифун Поповић; Гаврило Поповић; Тимотије Јаковљевић; Живота Лазаревић; Милан Давидовић; Коста Јоакимовић; Стеван Михаиловић; Гаврило Поповић; Глигорије Вујановић; Радојица Милојевић; Михаило Милојевић;

Нова црква, која је подигнута наместо старе, посвећена Св. апостолима Петру и Павлу, грађена је у облику тзв. латинског крста, с торњем и је-

дном куполом над олтаром. Њена изградња отпочела је априла 1864. г. а завршена 1868. године и пропојала 12. децембра. Освећена је тек 1911. септембра 18, од стране митрополита Србије Димитрија, потоњег патријарха српског.

Свештеник Михаило Милојевић био је на парохији неменикућкој до 22. јуна 1928. г. када је умро у Београду, а пренет и сахрањен крај цркве у Неменикућама. Био је савестан и ревностан у вршењу свештеничке дужности. Цркву је снабдео свим потребама. Његовим заузимањем подигнута је црквена кућа у порти.

После његове смрти за пароха неменикућког долази јереј Милован Михаиловић, дипломирани теолог и чиновник Духовног суда из Београда. У дужност пароха уведен је 1. новембра 1928. године, а 1930. за архијерејског намесника космајског. У Неменикућама о. Милован је остао до 1935. године, када одлази за сталног пароха при Вазнесењској цркви у Београду.

За његово време извршена је оправка цркве споља и изнутра, као и оправка парохијског дома, а постављена је и ограда на порти. Ред и поредак у цркви и порти био је такав да »црква може служити за углед многим црквама у вароши«.

За време свештеника Милована Михаиловића покренута је акција за подизање цркве у Ропчеву и 1935. г. отпочело је копање темеља нове цркве и настављено даље зидање.

По одласку свештеника Милована Михаиловића, за пароха неменикућког долази свештеник Милан Ракић. Дана 1. новембра 1936. године освећена је нова црква у Ропчеву. Освећење је извршио Његова Светост патријарх српски Варнава.

Свештеник Милан Ракић остао је у Неменикућама до прве половине августа 1939. г. када одлази за пароха у Пенсилванију (САД).

За његово време обијен је малтер на цркви и извршена генерална обнова, тако да је црква добила много лепши изглед.

По одласку о. Милана Ракића парохију неменикућку опслужује парох ропчевско-сопотски Илија Стаменковић све до 1. јануара 1940. г. када у Неменикуће долази новоручкоположени свештеник Радојица Терзић.

Свештеник Радојица Терзић остаје на овој парохији до 1952. г. када, по својој молби, прелази на парохију ропчевско-сопотску. Исте године за пароха неменикућког долази свештеник Ратомир Милутиновић, бивши парох сибнички. За време службовања и у Сибници и у Неменикућама, о. Ратомир је у обе парохије подигао парохијске до-

мове. Због свесрдног рада и заузимања он је, на предлог архијерејског намесника космајског проте Мирка Вишњића, био писмено похваљен од стране надлежног епископа Валеријана.

Свештеник Ратомир Милутиновић остаје у Неменикућама до 1955. године а потом одлази у Велику Крсну; на његово место долази новорукоположени свештеник Илија Поп-Лазивић.

Године 1960. извршена је генерална оправка цркве. Тим поводом, на дан храмовне славе — Петровдан, служио је архијерејску Свету литургију епископ Валеријан са свештенством космајског намесништва.

Одласком свештеника Илије Поп-Лазивића на парохију у Поповић, за опслуживача неменикућке парохије долази прота Борисав Митровић, пенз. из Влашке.

Године 1967. за пароха неменикућког долази новорукоположени свештеник Момчило Рајковић. Наредне 1968. г. основано је у Неменикућама ново гробље звано »Бакчине«. Освећење је извршио протојереј Радојица Терзић, парох из Сопота и надлежни свештеник Момчило Рајковић.

Године 1970. довршена је црквена кућа — споља и изнутра. Исте године, у јесен, уведена је струја у цркву и црквену кућу. Наредне 1971. г. доведена је вода у црквену порту. Следеће 1972. замењена је дотрајала ограда око цркве.

Добровољним прилозима парохијана подигнут је 1973. г. нови споменик изгинулим ратницима Тимочке дивизије XIII пука, који су погинули 1914. г. на Космају. Освећење споменика је извршено 14. јула 1974. године уз присуство великог број верника.

У октобру 1975. г. свештеник Момчило Рајковић прелази на парохију у Вел. Крсну, а парохију неменикућку опслужује прота Радојица Терзић из Сопота.

У децембру 1975. г. у Неменикуће долази новорукоположени свештеник Драгослав Богдановић.

У Неменикућама 1976. г. је извршена адаптација кровне конструкције на парохијском дому.

Године 1978. изграђена је, добровољним прилозима, црквена сала.

Наредне 1979. г. измењена је столарија на канцеларији и црквеној кући.

Године 1983. изведени су већи радови на св. храму: урађена је нова фасада и замењен покривач на цркви. Следеће 1984. прослављена је 120-годишњица цркве у Неменикућама. Свету архијерејску литургију служио је епископ Сава са више свештеника и ђаконом, а у присуству око 2.000 верника. За трпезом хришћанске љубави нашло се 1.300 званица.

Првог септембра 1985. године свештеник Драгослав Богдановић прелази за Тополу, а парохију опслужује свештеник Милан Терзић из Сопота — до марта 1985. године, када парохију неменикућку прима новорукоположени свештеник Љубиша Смиљковић, који је одмах исте године извршио замену дотрајалих олука на цркви, а 1986. г. омалана је унутрашњост храма и обојена сва столарија.

У 1987. години извршена је електрификација звона и отпочела набавка материјала за парохијски дом, чија је изградња у плану.

(Из Летописа цркве у Неменикућама)

ЦРКВЕНИ ЖИВОТ У СИБИРУ

Од 1972. године па до данас, колико је већ на челу Епархије сибирске, архијерејског Гермоген је успео да оснује 17 нових парохија. У истом периоду је саграђено, односно генерално обновљено 43 храма. Током протеклих 15 година архијерејског Гермоген је рукоположио 200 свештеничких кандидата за своју епархију.

Једна од обновљених цркава је и саборни-катедрални храм у Новосибирску, јер је на првобитну дрвену цркву дозидан нови — пространији део.

(Г 2 В 10/87)

(Одабрао и превео Милош М. Весин)

СВЕШТЕНИК ГЛЕБ ЈАКУЊИН НА СЛОБОДИ И ПОНОВО НА ПАРОХИЈИ

После пет година проведених у казнено-радном логору, као и после две и по године у изгнанству, свештеник Руске православне цркве о. Глеб Јакуњин је постављен за пароха храма Покрова Пресвете Богородице у граду Шчелкову (90.000 становника), удаљеном 35 км североисточно од Москве.

(Г 2 В 11/87)

ДОПИС ИЗ МОСКВЕ

Перестројка и Црква

Реч »перестројка« улази у језике света. Ових дана је јордански суверен Хусеин, на службеним сусретима у Кремљу и на пресконференцији, говорио арапски или енглески, али је реч »перестројка« увек остављана у оригиналу. То је реч о којој се пише и говори на свим нивоима совјетског друштва. Чак обичан човек, на уобичајено питање: »Како сте?« или »Како послови?«, одговара: »Перестраивајемса« (престројавамо се). Чак круже и вицеди о смислу и значењу ове речи.

Да ли се ради о социјалној и економској реформи, која прожима све поре људске делатности и понашања која треба да »прошири права и слободе сваког совјетског грађанина«, како то рече један дискутант на недавно одржаном Дебатном клубу у Москви на тему »Перестројка и људска права?« Да ли је то друга револуција или испуњење циљева револуције? Или је, можда, само нова и неопходна, али сасвим оригинална, етапа друштвеног и економског развоја без које савремено социјалистичко друштво не сагледава своју перспективу у конкуренцији са капиталистичким светом? Обичном човеку, који уочава само детаље, »све је јасно«. Боље информисаном је све »нејасно«. Сви осећају да се нешто велико дешава; детаља је много и они су јасни. Али како из детаља прозрети у целину? Збир детаља још увек није целина, као што ни збир точкова, зубчаника, полуга и осовина још увек није машина сложене конструкције, коју једино конструктор има у својој машти и визији.

У општем »престројавању«, нас овде интересује да ли се то осећа и у животу верника и цркве.

Велике припреме за прославу хиљадугодишњице крштења Русије теку по плану. О њима говоре и верујући и неверници са очигледном дозом националног поноса. Круже и различите, често непроверене и невероватне гласине. Прослави ће »сигурно« присуствовати и председник САД Реган и римски папа. Папи се много не радују. Он би могао, кажу, доћи и неки други пут. Упитах о свему томе једног представника цркве, који би требало

да буде добро информисан. Са смешком је само одмахнуо руком. »Свашта се прича...« одговорио ми је.

У вези са прославом су се појавиле још две »лонг-плеј« плоче из предвиђене серије плоча духовне музике Руске православне цркве. Овај комплет има општи назив »Света Русија« и представља леп избор стихира Величког поста и Васкрса. Музику снима хор цркве »Свјех скорбјашчих радости« под вештом руком нама већ познатог инжењера и проф. Матфејева Николаја Васиљевића. Међутим, сви су ови догађаји, и многи слични њима, у последње време у сенци недавне радосне вести да је чувени манастир на северу — Оптинска пустиња или Соловецки манастир — предат цркви да га обнови и поново оживи као манастирску обитељ. Цркви је враћен и Толгски манастир у Јарославу да и њега рестаурише и насели монасима. Иако је ова вест до сада званично објављена у Русији само у једним јединим новинама (»Московске новости« од 20 децембра 1987 г), верујући о овом знају знатно више детаља него што је објављено. Обавештени су од својих свештеника, који за Соловецки манастир већ прикупљају прилоге. Рестаурационим радовима Соловецког манастира ће руководити епископ Питирим, а радове ће изводити иста организација, која обавља и Данилов манастир. Стручњаци су већ били на терену и снимили ситуацију. Према оријентационој процени трошкови обнове ће износити око 20.000.000 рубаља (око 35 милиона долара).

Обнову Даниловог манастира, храма у многим руским градовима, па најзад и Оптинске пустиње и Толгског манастира, неки идејно загрижени чистунци посматрају као повлачење државе под притиском цркве. Представници цркве и верујући народ божији у овоме виде логичан резултат »перестројке« и нове политике државе према цркви у границама општег проширења слобода и права датих свим гра-

ђанима, без обзира на њихово идејно убеђење. Писац наведеног чланка у »Московским новостима« са симпатијом коментарише овај догађај и додаје: »...више од седам декада смо навикли да рушимо и затварамо...«

Манастир Оптинска пустиња је саграђен на острву Анзер у северном мору, једном из групе Соловецких острва, на обали реке Жиздре. Најближи је град Козелск. Имао је четири храма, звонару, седам зграда (конака) за монахе, библиотеку и свратиште за поклонике. Све је ограђено високим зидинама са седам одбранбених кула, по узору на остале велике руске манастире. Недалеко, иза борове шуме, је »испосница« са дрвеном црквом посвећеном св. Јовану Крститељу. У једној ћелији ове испоснице подвизавао се и чувени »старац« Амвросије, прототип старца Зосиме у роману »Браћа Карамазови«.

Оптинска пустиња или Соловецки манастир се прославио својом духовношћу и својим »старцима«. Побожна Русија је сачувала имена свих Оптинских »стараца«, али је издвојила тројицу од њих, које је назвала »великим«: Леонида (Наголкина), Макарија (Иванова) и Амвросија (Гренкова). Сви су они, али сваки на свој начин, били велики духовници, саветодавци, проповедници и учитељи. Када је Леониду надлежни епископ забранио да »објављује и поучава«, Леонид је говорио: »Можете ме прогнати, можете ме спалити на ломачи, а ја ћу остати увек исти Леонид. Поју Богу мојему донде же јесм.« Макарије, који је био »старац« после Леонида, основао је у манастиру штампарију заједно са Иваном Кирјејевским, философом, публицистом и једним од првих оснивача славјанофилства, и његовом женом Наталијом. Кирјејевски је и сахрањен у Соловецком манастиру. У Макаријевој колекцији од око 200 издатих књига из историје, философије, медицине и старих класика, нашле су се и све књиге које је писао или преводио ве-

лики духовник и зачетник »старчества« — Пајсије Величковски (1722—1794). »Старац« Леонид је био ученик једног од Пајсијевих ученика.

Старца Амвросија је посећивао Достојевски. Лав Толстој је 1870 г. први пут кренуо у Оптинску пустињу из Јасне Пољане, пешке, обучен као мужик и у опанцима исплетеним од лике. Дакле, као покајник. Тада је о Амвросијевој духовности, чистоти и светости говорио са усхићењем. Посетио је манастир још пет пута, и то онда када је већ раскрстио са црквом. Покушавао је, изгледа, да тамо реши замршена питања, која су мучила његову бунтовну душу. Гогољ је у манастиру боравио и дуже времена. Пре две године је обновљена једино кућа у којој је Гогољ боравио. Све остало је у рушевинама.

Манастир је непосредно после револуције био претворен у затвор у који су прогоњени архијереји руске цркве. У једно време је тамо било заточено око педесет епископа, који се никада више нису вратили у своје епархије.

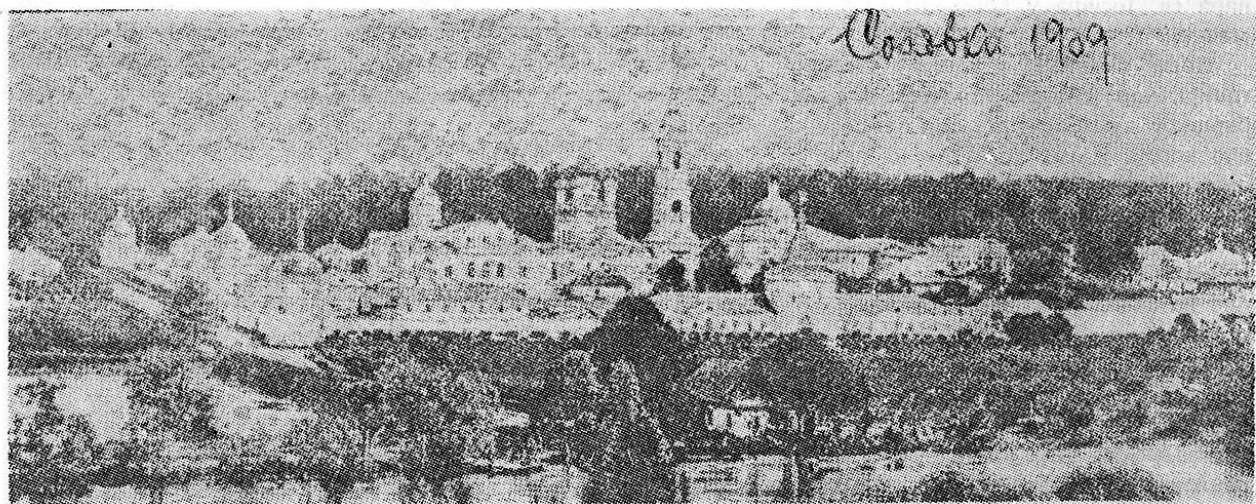
Огромна библиотека и архива су уништени 1925 године. То је велика штета за науку. Колико би се одговора, можда, могло тамо наћи и за проблеме који су мучили многе великане руске мисли, који су баш овде тражили оно што у »свету« нису могли да нађу.

Манастир је био затворен после револуције. Данас је он у рушевинама исто као што је био и Данилов манастир када га је преузела црква. Службо је разним сврхама, а у последњих тридесетак година је био шегртска школа. У просторијама некадашњег свратишта за поклонике је била трпезарија за питомце.

Верни народ божији и Руска православна црква неће штедети средстава да Оптинска пустиња поново засија својом духовном светлошћу на славу и понос Руске цркве и целог православља.

Москва, 25 12 1987. Јован Олбина

Солвецкиј манастир

У мисији добре воље и хришћанске љубави

СВЕШТЕНИЧКИ ХОР ЕПАРХИЈЕ
ШУМАДИЈСКЕ »СВЕТИ САВА«
ГОСТОВАО У НЕМАЧКОЈ
И АУСТРИЈИ

Пре десет година (1977) уз благослов Његовог Преосвештенства епископа шумадијског господина др Саве, основан је свештенички хор »Свети Сава«. Главни терет око формирања свештеничког хора поднео је тада млади, даровити и врло амбициозни теолог и диригент Милош Весин.

Под његовим вођством хор је, за нецуне три године, певао на више архијерејских литургија, затим је, у свим већим местима Шумадијске епархије, одржао духовне концерте, а у Панчеву је одржао концерт ван епархије.

Године 1980. Хор је кренуо на своју прву турнеју по Западној Европи. У току двадесетак дана, колико је хор гостовао у иностранству, певао је у свим већим градовима Швајцарске, затим у Фридрихсхафену (СР Немачка) и неколико пута у Аустрији.

Јула 1987. г. хор је кренуо по другој пут на гостовање у иностранство (у Немачку и Аустрију).

Првог дана (16. јула) путовања стигли смо у Словењград, где смо и преноћили. Сутрадан смо наставили путовање за Салцбург пролазећи кроз живописне пределе Аустрије. Око 16 часова стигли смо у Салцбург, где нас је дочекао наш стари знанац и пријатељ са прве турнеје о. др Грегор Хоман, монах августинац, који се сада налази на дужности директора Семинара св. Јосифа у Минерштату у Немачкој.

После смештаја у Центру св. Виргилија, хор је имао пријем код салцбуршког архиепископа, који је поздрављивао хор, а у име хора отпоздравио је прота Миодраг Бошњаковић, потпредседник хора.

Увече, у катедрали Св. Петра, хор је имао свој духовни концерт, који је био на завидној висини и веома добро посећен.

Следећег дана (18. јула), после преподневног разгледања града, кренули смо за Минхен, где смо стигли око 16 часова. Пред зградом наше Црквене општине дочекали су нас протојереј

Алекса Тодоровић и месни парох о. Слободан Милуновић, са групом наших верника. Пошто је наша црква — капела мала — певали смо у римокатоличкој цркви Св. Бенедикта, а концерту је присуствовало око 500 верника (православних и римокатолика).

После концерта, који је од стране музичких стручњака оцењен високом оценом, о Слободан је приредио вечеру. У току вечере о. Слободан нас је поздравио и укратко упознао са црквеним животом своје парохије, као и припремама за почетак изградње нове цркве и црквеноопштинског центра у Минхену.

У недељу (19. јула) у нашој капели која је посвећена Св. Владимиру — служена је св. Литургија. Литургију су служили тројица свештеника и ђакон, а наш хор је певао уз присуство већег броја наших верника. После Свете литургије у дворишту испред капеле приређен је, од стране Црквене општине, ручак за нас и све вернике који су присуствовали богослужењу. Пошто смо се, после ручка, опростили од наших љубазних домаћина, кренули смо за Нирнберг где нас је увече очекивао нови концерт.

По доласку у Нирнберг, у просторијама римокатоличке парохије примио нас је и поздравио изасланик бискупије из Бамберга. Потом смо одржали концерт у цркви Срца Исусовог у присуству око 350 верника, углавном римокатолика.

Потом смо на путу за Минерштат посетили, у месту Минстершварцаху, највећи бенедиктински манастир у Немачкој — у коме тренутно има 270 монаха. Поред велике економије, бављења свим занатима, чак и златарским, монаси овог манастира се баве и мисионарском делатношћу у земљама Африке и Азије. Уз то имају и школу-гимназију, коју ове године похађа око 650 ученика.

Најзад, у предвечерје петог дана нашег пута, стигли смо у Минерштат, а о. Грегор, који је са нама био још од Салцбурга, одвео нас је у свој дом — Семинар св. Јосифа.

После смештаја у Семинару (где ћемо остати три дана) кренули смо у Бишофсхајм у посету православном свештенику о. Фјодору који је из римокатоличке прешао у православну веру, рукоположен од стране руског епископа и прихватио јурисдикцију Руске патријаршије. У својој кући импровизовао је капелу, посвећену св. Нектарију, у којој редовно служи Свету литургију и молебан (уторком). У овој капели смо и ми певали на вечерњи коју су служили један наш свештеник и ђакон. После вечерње љубазни домаћин је приредио за нас вечеру, ко-

јој је присуствовао и градоначелник Бишофсхајма. Потом је следио повратак у Минерштат.

У уторак (21. VII) одржали смо концерт у цркви Срца Исусовог у бањском месту Бад Кисингену. Концерт је веома успео, тачније био је до тада најбољи а свакако да је томе допринела и добра акустика цркве и велика посета (око 1600 душа). После концерта опет повратак у Минерштат, где смо сутрадан имали пријем у Градској кући код градоначелника г. Фердинанда Бецера. После поздравних говора, послужења и неколико отпеваних песама, овај сусрет је трајно забележен заједничким фотографисањем пред Градском кућом; слике су већ следећег дана објављене у тамошњим новинама са веома похвалним чланцима о нашем певању.

По подне (22. VII) отпутовали смо у Вирцбург, где смо најпре посетили Институт за источно богословље, а увече, у препуној Богородичној цркви, одржали концерт. Публика је и овде више пута топлим аплаузима поздравила наше певање. Може се рећи да је овај концерт био достојан опроштаја са нашим драгим домаћином о. Грегором, мада ће прави растањак уследити сутрадан у Минерштату.

У четвртак пре подне двојица свештеника и ђакон служили су Свету литургију у православној капели која се налази у Семинару а хор је одговарао на богослужењу. После ручка и веома дирљивог опроштаја са о. Грегором, који нам је организовао први део турнеје, и недељу дана био са нама, кренули смо за Ашафенбург. У Ашафенбургу смо у цркви Срца Исусовог исте вечери одржали концерт.

Следећег јутра кренули смо за Химелстир, седиште Српске православне западноевропске епархије. На улазу у Српски православни центар дочекао нас је епископ Лаврентије срдачном добродошлицом. Затим нас је одвео у цркву-капелу, која се налази у згради нашег центра, где смо отпевали »Достојно јест...« јер је капела посвећена Пресветој Богородици. Потом је по нашем, српском, обичају уследило послужење а затим заједнички ручак у епархијској трпезарији.

Увече смо заједно са Владиком присуствовали миси у цркви Св. Мартина. У наставку мисе, за све присутне, а било их је око 500 душа одржали смо духовни концепт са нашим устаљеним програмом.

После концерта и вечере у Епископији, владика Лаврентије нас је повео у епархијску штампарију и лично нам на машинама демонстрирао начин штампања књига, часописа и осталих публикација.

**Хор „Свети
Сава“.
Свештенички
хор
Шумадијске
епархије**

Сутра ујутро, кренули смо заједно са Владиком за Диселдорф, да бисмо певали на Светој литургији и венчању сина тамошњег проте Добривоја Ђилерџића. Пошто је путовање до Диселдорфа трајало прилично дуго (320 км) била је то добра прилика да нас Владика упозна са свим важнијим збивањима у епархији од њеног оснивања до данас. Владика нам је сликовито описивао како успехе тако и тешкоће на које се наилазило у току ових двадесет година, а поготову око куповине и формирања седишта епархије и његовог уређења до данашњег изгледа. У тако занимљивом разговору неосетно смо стигли у Диселдорф, у нашу православну цркву и тамо певали на Светој литургији.

После Свете литургије владика Лаврентије је уз саслужење двојице свештеника и ђакона и певање хора обавио венчање протиног сина и снахе, поучивши их како треба да живе, раде и понашају се да би били срећни, задовољни, и да служе за пример другима. Потом је прота Добривоје у црквеној сали за све званице и хор приредио свадбени ручак, у току кога се захвалио Владици на труду да превали толики пут и венча његовог сина, као и нама браћи свештеницима из отаџбине који учествовамо у овом слављу. У предвечерје овог заиста лепо проведеног дана кренули смо са Владиком у епархијски центар.

По доласку у Химелстир одмах смо се опростили са владиком Лавренти-

јем и захвалили му на свему учињеном за нас, јер је исте вечери морао да отпутује у Минхен, где је сутрадан служио Свету архијерејску литургију.

Сутрадан напустили смо Химелстир и кренули за Падерборн, који је тога дана (26. VII) славио свог заштитника св. Либорија. Овде смо имали прилику да у катедрали, препуној света, присуствујемо понтификалној миси (архијерејском богослужењу) коју је служио надлежни бискуп, а којој је присуствовало још петнаест бискупа и двојица митрополита — представници Грчке и Цариградске цркве. После службе кренула је улицама града велика литија — процесија — на челу са носиоцима ковчега у коме се чувају мошти св. Либорија. У овој великој литији учествовали смо и ми а, према нашој процени, на улицама је било више од 20.000 људи који су држећи у рукама мале молитвенике певали црквене литијске песме. Прослава св. Либорија у Падерборну траје седам дана; литија се врши само првог дана, а понтификалне мисе служе се прва три дана.

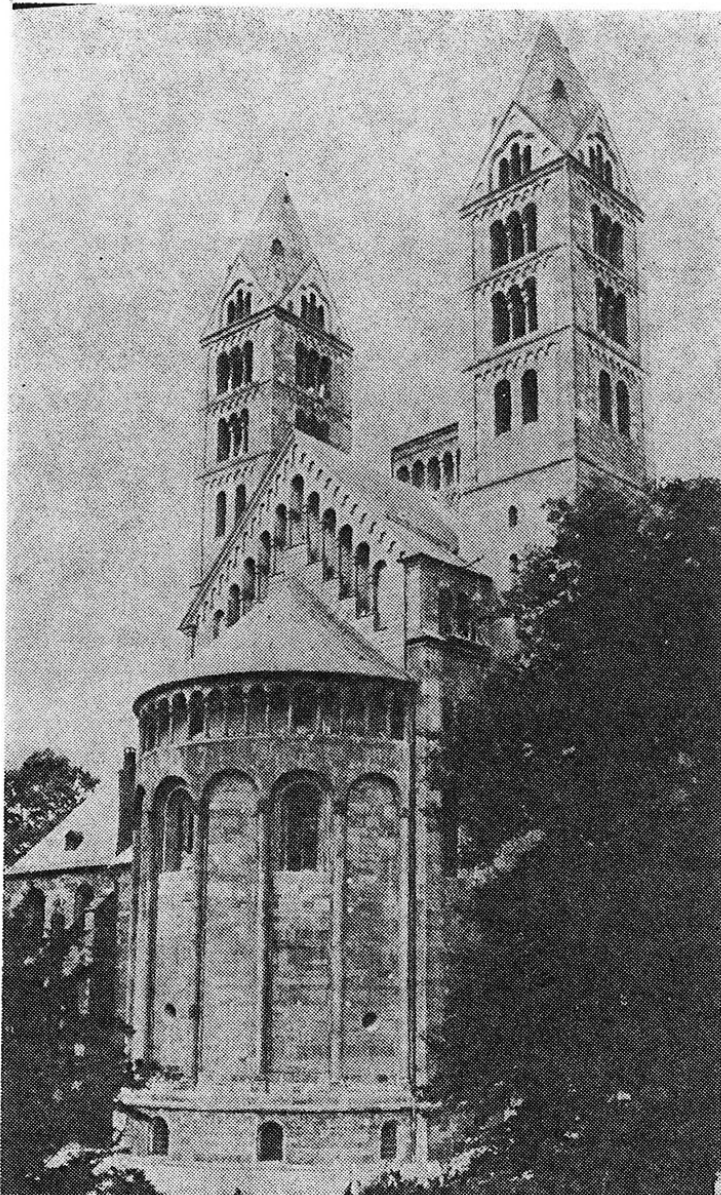
После ове велике, лепе и веома добро организоване црквене свечаности, и ручка приређеног у њиховом манастиру, кренули смо за Лихтринген, у центру овог малог градића сачекао нас је месни свештеник са групом својих парохијана, који су нас, према раније утврђеном плану, примили на смештај у своје домове.

После кратког одмора посетили смо оближњи манастир Св. Витоса у Кор-

вају, а увече, у цркви Св. Јована Крститеља у Лихтрингену, одржали смо духовни концерт, коме је присуствовало преко 400 посетилаца. Овде су домаћини приредили заједничку вечеру у парохијској дворани, која је протекла у срдечној атмосфери.

Сутрадан кренули смо за Нојштат. Успут смо се задржали у Шпајеру и посетили другу по величини катедралу у Немачкој. Чувена катедрала из XI—XII века не само да је велелепна већ је и веома акустична, у што смо се и сами уверили отпевавши »Достојно јест« и »Многаја љета«. Потом смо наставили пут за Нојштат, где су нас у манастиру Срца Исусовог (где је требало да будемо смештени) дочекали сниматељи Немачке телевизије. По изласку из аутобуса објаснили су нам да су дошли да сниме нас и наш вечерашњи концерт у цркви Св. Пија. Наиме, у Немачкој се сваких седам дана (од среде до среде) бира културни догађај недеље, и захваљујући музичким стручњацима и новинарима који су присуствовали нашим претходним концертима, наше гостовање и певање проглашено је културним догађајем недеље. Због тога је телевизијска екипа и дошла да сниме вечерашњи концерт и у месецу септембру прикаже га својим гледаоцима.

Следећег јутра кренули смо за Констанц који се налази на обали Боденског језера. Ту смо у цркви (Минстер кирхе) пред око 350 посетилаца одржали свој последњи концерт у Не-

ШПАЈЕР (*Speyer*): изглед Олтарске стране велелепне горњоранске романске катедрале, која је грађена стотинак и више година пре наше Студенице (приближно у време српских краљева Михаила и Бодина). Катедралу у Шпајеру основао је цар Конрад II, грађена је тридесет година а завршена 1061. г. када је и освећена. Али већ око 1080. г. по налогу Хајнриха IV, унука Конрадовога, започето је преграђивање цркве, која је тада добила размере скоро новог здања. Испод цркве налази се чувена крипта (освећена 1041. г.). Под древним сводовима ове цркве одјекивали су звуци наших песама »Достјно јест« и »Многогај лета«, које је отпевао хор Свети Сава — свештенички хор Шумадијске епархије.

вним немачким листовима о нашем певању изречене су само похвале. На многим пријемима чула се оцена да ова наша турнеја нема само музички карактер, већ је у исто време и мисија добре воље и љубави.

На крају овог путописа следе речи захвалности онима без којих ова турнеја не би била остварљива:

На првом месту епископу шумадијском др Сави, председнику хора, са чијим смо благословом и кренули, и који је стално био у контакту са нама;

Затим диригенту Милошу Весину, који је велики део организације преузео на себе, обављајући истовремено дужности вође пута и преводиоца.

Велику захвалност дугујемо и пријатељу наше Епархије и нашег хора о. др Грегору Хоману, који нам је са диригентом припремио и трасирао пут ове турнеје.

**Протонамесник
Драгољуб Ракић**

НОВЕ ЦЕНЕ „КАЛЕНИЋА“

Услед повећања штампарских трошкова и графичког материјала (картија, олово, филм, цинк, боја) као и поштанских трошкова, тешка срца смо одлучили да за 1988. годину повећамо претплату на лист „Каленић“.

Годишња претплата је 2.400.— динара. Цена по једном примерку је 400.— динара.

Надамо се да, и услед овог великог повећања, „Каленић“ неће изгубити своје верне читаоце.

Иако нам је штампарија прошле године неколико пута повећавала штампарске трошкове, ми у току године нисмо мењали цену листа. На тај начин смо исцрпели сва финансијска средства којим располажемо. Верујемо да у овој години неће бити више покупљења.

Трудићемо се да садржином листа побољшамо још више квалитет листа.

Молимо наше дужнике да измире своје обавезе према „Каленићу“ што пре. Унапред хвала!

Уредништво „Каленића“

мачкој, коме су присуствовали и наши људи из суседне Швајцарске.

Сутрадан (29. VII) смо напустили Немачку и, преко Шајцарске, кренули за Инсбрук у Аустрији, и увече певали у Језуитској цркви; а већ ујутро смо пошли за Грац, који се налази на другом крају Аустрије. Концерт који смо те вечери одржали у Инсбруку био је добро посећен, а посебно нас је обрадовало што је било доста наших људи који се овде налазе на привременом раду.

Последњи дан нашег боравка у иностранству прошао нам је у путу за Грац. Био је то напоран пут, јер смо добрим делом путовали кроз планинске масиве на надморској висини изнад 1600 м. Тако смо у Грац стигли само сат и по пре концерта и одмах, после смештаја, отишли у цркву где ћемо певати. Овај последњи концерт на турнеји био је круна нашег певања и, како рече наш диригент, један од три најбоља.

И ми смо имали разлога да будемо задовољни, јер смо певали у цркви ис-

пуњеној до последњег места. Концерту је присуствовао Његово Високопресвештенство митрополит загребачки Јован, који је тога дана примио од Западноевропске епархије парохију у Грацу под своју управу.

После концерта, и заједничке вечере са митрополитом Јованом, кренули смо у хотел да се одморимо пред сутрашњи пут до наших домова. Било је још планирано да у повратку посетимо митрополита Јована у Загребу и видимо њихов црквени музеј, али због отежаног саобраћаја (због великог броја туриста) до ове посете није дошло већ смо наставили пут према Крагујевцу, где смо стигли првог августа.

Када сумирамо све што смо видели и доживели у току ове шеснаестодневне турнеје у потпуности можемо да будемо задовољни. Одржали смо дванаест концерта, певали три пута на Светој литургији, на вечерњу и венчању. Достојно смо репрезентовали не само Шумадијску епархију већ Српску цркву, и представили богатство православне духовне музике западном свету. У дне-

Наши покојници

ПРОТОЈЕРЕЈ

ПЕТАР МИЛАНОВИЋ

Дана 16. септембра 1987. године угасио се овоземаљски живот проте Петра Милановића, пензионисаног пароха I лесковачког.

Прота Пера рођен је 28. фебруара 1913. године у Лесковцу (колубарском). Основну школу је завршио у родном месту а гимназију и шесторазредну богословију у Сремским Карловцима.

Рукоположен је у чин свештеника 5. октобра 1937. године у храму Св. Саве у Београду од стране Његовог Преосвештенства епископа Саве (Трлајића) и постављен на II лесковачку парохију.

Пок. прота Пера је био тих и у свему одмерен; знао је три страна језика и био врло учен.

Сахрањен је 20. септембра на степовачком гробљу. На опелу је чинодејствовало дванаест свештеника.

У име Његовог Преосвештенства епископа др Саве од пок. проте се опростио архијерејски намесник бељанички протонамесник Милош Вукојсвић.

Нека је вечан помен и блажен пој против Пери.

јереј Мирољуб Станковић

ИГУМАНИЈА

ЕВ ПРАКСИЈА

НАСТОЈАТЕЉИЦА

МАНАСТИРА КАЛЕНИЋА

Дана 6. октобра 1987. године уснула је у Господу у 80. години — а у 50. години монашког живота — настојатељица манастира Каленића игуманија Евпраксија.

Рођена је 1906. г. у бачком селу Ади, од родитеља Мојсија и Јелене Драгин и на крштењу добила име Милица. Од родитеља и пароха (пок. проте Лазара Шевића) добила је темељно хришћанско васпитање и образовање.

Срце и ум девојке Милице освојиле су Христове речи: „Ко хоће за мном да иде, нека се одрече себе и узме крст свој и за мном иде“ (Мр. 8: 34. и Лк. 9: 23), те се одлучила за крст монаштва и 1937. г. пође у фрушкогорски манастир Кувеждин, где ју је врла игуманија Меланија утемељила за монашки живот и подвиг.

Трагичне 1941. г. млада монахиња Евпраксија са сестрама м-ра Кувеждина била је заточена у усташком логору Цаплаг, али у јесен исте године биле су ослобођене и прелазе у поробљену Србију у м-р Ваведење у Београду, ту остаје до 1946. г. када прелази у м-р Грнчарицу код Крагујевца, па је коначно бл. пок. владика шумадијски Валеријан у марту 1953. г. шаље у м-р Каленић, где се подвизивала у молитви и раду на унапређењу Каленића 34 године, до свог тихог упокојења.

Владика Валеријан је лично својом руком уписао у манастирски летопис ово сведочанство: „Марта 1953. године поверена је управа Каленића монахињи Евпраксији, сестри м-ра Грнчарице код Крагујевца. За кратко време она је сакупила довољан број добрих и способних сестара, тако данас у овој светој обитељи нормално тече духовни живот...“ Исти архијереј одликовао ју је 1961. чином игуманије уз напрсни крст, који је оправдала својим животом и радом и уздигала себе у духовно и материјално биће м-ра Каленића, зидајући себи на тај начин скромну сојеницу у рајским дворима.

Истинита је реч: затекла је празну кућу (дошавши у Каленић) и опустошену економију, па је за први Божић и Васкрс позајмљивала најосновније ствари и исхрану из села, али је упорним радом подигла манастир до угледног домаћинства и примерне економије.

Иако је била строга, прво према самој себи и ређе према другима, била је врло поштована и вољена од архијереја, свештенства и особито монаштва шумадијског и шире, па су је као једна велика породица од милоште многи звали „бако“ а она је то радо усвајала. Ваљда зато што је тако дуго сиротова-ла била је увек широке и богате руке према гостима манастира: нудећи место за столом у трпезарији, собу за преноћиште и дар за уснут; радницима на ман. економији често је исплаћивала више од договореног; свесрдно је помагала младе свештенике и богословске школе.

Упорно и одлучно избегавала је светску славу и почаст. Као вишегодишња игуманија никада није за себе примала посебну храну, па није имала ни посебну собу — келију. Када јој је народ доносио дарове она је све носила на заједничку трпезу. Против многих тешкоћа и искушења најрадије се борила еванђелским средствима: постом и молитвом.

За повратак неправедно одузетог манастирског конака борила се срчано, сиротујући са сестрама у тесним и влажним собама, али не силом, већ молитвом Пресветој Богородици, којој је Каленић посвећен, говорећи сестрама утешно: „Све ће то наша Мајка средити!“

Уснула је тихо и скромно примивши св. тајне исповести и причешћа.

Монашко опело пок. игуманије у ман. храму, после одслужене Свете заупокојене литургије, 8. октобра обавио је владика шумадијски г. др Сава, уз саслужење тројице ђаконa и 25 свештеника, уз појање и учешће многобројног женског монаштва из Шумадијске епархије и игуманија манастира:

Ваведсџа — Београд, Крушедола, Враћевшнице, Драча, Благовештења, Јошанице, Ралетинца, монахиља Грнчарице, као и многобројних верника Београда, Крагујевца, Јагодине, Рековца и еколних села, мада је био радни и кишни дан. Учестовавали су и њени најближи рођаци (брат Добривоје и др), као и представници општине Рековац и друштвених организација.

Владика Сава је у својој осећајној и узбудљивој проповеди и са захвалношћу приказао сиротовање игуманије и сестара у скромним и влажним келијама до подизања ман. обитељи на степен узорног ман. домаћинства. Ударни акценат Владике био је на 40-годишњем изгнанству из ман. конака, да је то деценијама највећи проблем овог манастира и поред упорне борбе за повратак конака, али још нема разумевања српских државних руководиоца, како би м-р Каленић, најлепши манастири Шумадије и први по рангу, још успешније обављао своју вишеструку мисију. Европа зна за духовно и културно благо Каленића а у Београду не чују вапаје монахиња за кров над главом.

На вечери у ман. трпезарији угошћен је Владика, свештенство, монаштво и верни народ, који не оставља свој манастир када му је тешко. На крају свештено-служитељ м-ра Каленића, прота Милоје, захвалио се свим учесницима овог болног догађаја; а то је био прави мали сабор шумадијског монаштва и свештенства, на подели љубави и бола, уз вапај: „Каленић плаче, али се моли и нада...”, уз молитву Богородици и српским светитељима да Господ Бог ускоро допуни велику празнину новом игуманијом и новим монахињама и да се манастиру врати конак!

Лсвачко свештенство и порта Милоје одслужили су 40 Св. заупок. литургија за покој њене душе.

У суботу, 14/1. новембра ове године владика Сава са ђаконом и двојицом свештеника служио је Св. заупок. литургију, 40-дневни парастос у ман. храму, а помен на гробљу пок. мати игуманије, опет уз учешће многобројног жен. монаштва и игуманија манастира Манасије, Горњака и Велућа, и верника из околине м-ра, Крушевца, Јагодине и Београда. Владика је у својој беседи нагласио: да се Црква на 40 св. литургија молила Богу за њену душу, да је она сада ближа Богу од нас, да је „са светима” и српским светитељима и да ће се од сада она молити Богу за свој манастир, сестринство и све нас, јер је сам Господ рекао: „Где сам ја, ту ће бити и слуга-слушкиња моја.”

После свега овог сестринство манастира, са намесницом мати-Маријамијом, приредило је у ман. трпезарији подушје за све учеснике.

Знамо да је ово што смо могли записати о њој најмање, али знамо да

**Освећење
темеља
новог
парохијског
дома
у Белосавцима**

су св. анђели записали неупоредиво више — све о њеном монашком подвигу и њеном анђеоском образу и да ће то предати Господу Исусу Христу на дан Страшног суда. Благослове Господе тада јој буди милостив!

Вечна успомена пред Богом, монаштво и вернима на живот и рад пок. игуманије каленићке ЕВПРАКСИЈЕ.

Прота Милоје М. Митровић

ПРИЛОЖНИЦИ ЛИСТУ „КАЛЕНИЋ”

Миораг Радотић из Милвоки-а	дин. 66.000.—
Лука Бајић из Милвоки-а	„ 50.000.—
Гојко Павић из Крагујевца	„ 20.000.—
Анка Малобабић из Лорена	„ 20.000.—
Прота Урош Оцокољић из Чикага	„ 20.000.—
Бошко Костић из Милвоки-а	„ 16.000.—
Милан Томашевић из Крагујевца	„ 10.000.—
Анђелија Вејић из Београда	„ 5.400.—
Радиша и Драгана Генчић из Крагујевца	„ 5.000.—
Бранко Иванчевић из Крагујевца	„ 5.000.—
Протонамесник Миленко Ристић	„ 2.000.—
Милан Стојановић из Крагујевца	„ 1.400.—

Уредништво им свима срдечно за-

Каленић

ГОДИНА X
55 (1) 1988.

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Издаје шест пута годишње.

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:

„Каленић”, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић”
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Мухић”
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж: 12.000 примерака

Цена 400,00 динара примерак

Годишња претплата 2.400,00 д, а за
иностранство: 15 ам. долара.